ІНВАЛІД

Я сидів на високім березі Дністра і дивився, як знизу, від ріки, стрімкою стежкою під гору йшов якийсь чоловік. Я знаю сю погану стежку: добре треба иасопітися, поки вилізеш, але за десять хвилин все ж таки можна бути на горі. А сей чоловік помалу йде, дуже помалу. Сиджу вже з півгодини, а він ще й половини стежки не уйшов. Хто се? Чому йде так помалу? Не бачу добре своїми короткозорими очима.

Виймаю часопис і читаю. Горе побідженимі Горе тип, що впали! Ніхто їх не підойме! Ще й придавлять, чоботом на горло стануть. У церквах будуть проповідувати любов, а поза церквами — ненависть і смерть ближніх... Гірко читати часописи, а проте читаєш і сам роздряпуєш живу рану на душі...

Минає ще з півгодини. Надходить чоловік із стежки. Ах, се ж вояк: на правій нозі від коліна залізна протеза, під пахвою деревляна куля-підпора, рука обвита, голова забандажована, на плечах мішок. З мішка видко два бо-ханці хліба. Ледве живий виходить на рівну дорогу, шукає місця на відпочинок і просить мене:

— Поможіть мені сісти!

Підбігаю і саджаю нещасного на мураву. Минає кілька хвилин. Інвалід протирає собі очі, рушає устами, мовби їв повітря, поправляє попруги від мішка і вкінці зітхає тяжко:

— Ох!

Даю йому папіроску і думаю собі: "Бійтеся бога! Така руїна — і ходить по світі, та ще такими стежками!"

— Ви звідки йдете?

— Ходив у село за хлібом. Знаєте, у шпиталі мало дають їсти, а я по тифі та й їсти хочу. Вийшов із шпиталю тихцем, ніхто не бачив...

І почав чоловік оповідати своє горе. На війні втратив ногу, а голову і руку йому тяжко поранило. Рани погоїлися, і його пустили додому. Дома нужда. Він коваль. Сили до роботи нема. Потім занедужав тифом. Рана відновилася — мабуть, жовнуватий зроду. Взяли його до шпиталю. Ні жити, ні вмерти. Десь здорові, не каліки, вмирають, а його бог держить на світі не знати пощо і нащо! Тільки заважає всім. Коли пустять із шпиталю, то хіба з моста та у воду! Чому його не вбило на смерть на війні?

— Але я розбалакався, а там уже, певно, шукають за мною. Ой боже, боже!

Я поміг йому встати, і він пошкандибав помалу до шпиталю.

Треба дочитати часопис.

— Нема надії, щоби Вільсон перепер у світі свою ми-ролюбиву програму.— Тисяча вісімсот офіцерів і п'ять тисяч вояків сидять у в'язницях за крадіж.— Розбишаки у столиці.— Епідемія в цілім краю.— Дорожнеча росте. Голод, голод, голод!

Годі! Цілий світ — інвалід, отакий самий, як сей, що пішов до шпиталю з хлібом у мішку. Доборовся!..

[1919-1920]